

Werkt reïntegratie? Niemand die het weet

Stand van UWV op een loopbaanevenement.

Foto Peter Hilz, HH

ANALYSE Zonder transparantie over resultaten zal markt voor reïntegratie nooit functioneren

INGRID WEEL

Particuliere reïntegratiebedrijven maken er een rommeltje van. Dat was het beeld acht jaar geleden toen de gekste verhalen over de sector de ronde deden. Iedereen die werklozen hielp, of dat nou via horoscoop lezen was of met een gezamenlijke wandeling, werd door het UWV betaald. Ging het destijds echt mis? En hoe staat het er nu voor?

Begin deze eeuw zijn de zaken eenvoudig geregeld. Gemeenten en uitvoeringsinstellingen die werklozen en arbeidsongeschikten aan een baan willen helpen, moeten daarvoor aankloppen bij Arbeidsvoorziening. Die publieke instantie zorgt voor de reïntegratie.

Maar er is veel kritiek op de instelling. Het is niet duidelijk of Arbeidsvoorziening effectief opereert. De organisatie zelf kan haar meerwaarde niet aantonen.

Daarom gaat het roer om. Het idee is dat er meer mensen beter worden geholpen als het bedrijfsleven de reïntegratie voor zijn rekening neemt. Ondernemers hebben in het algemeen een sterkere prikkel om te presteren dan publieke organisaties. De markt voor reïntegratie wordt vrijgegeven.

Maar dat is geen onverdeeld succes. "Het zicht op de kwaliteit is

nogal troebel", concludeert onderzoeksbureau SEO Economisch Onderzoek in 2005 over de particuliere reïntegratie. Marktwerving werkt niet in deze sector, stelt SEO - drie jaar voordat er heisa ontstaat over de tarotkaartleggers en anders spirituele bedrijfjes die trachten werklozen arbeidsfit te maken. De doelgroep is te verschillend, meent SEO: oud, jong, hoog- en laagopgeleid, met een beperking, zonder. Wat voor de één werkt, doet dat niet voor de ander. Het duurt een tijd voordat er iets zinnigs valt te zeggen over de geleverde kwaliteit. Bovendien speelt toeval een grote rol bij de reïntegratie. Als er ergens veel winkels sluiten, is het moeilijk om aan een baan te komen. Als er een megastore wordt geopend niet. Maar het belangrijkste manco blijft het gebrek aan transparantie. Het blijft onduidelijk wat de resultaten zijn.

SEO adviseert om reïntegratiebedrijven die werklozen niet voldoende helpen ook niet te betalen. Dan is er toch een sterke financiële prikkel voor de ondernemers. Het UWV voert dat ten dele vrij snel in. Geslaagde reïntegratie wordt volledig betaald, de minder succesvolle voor 50 procent.

Om innovatieve bedrijven een kans te geven, hoeft 20 procent van de opdrachtgevers niet aan allerlei kwaliteitscriteria te voldoen. Dat percentage gaat al snel omlaag naar tien. Want de reïntegratiebureaus schieten als paddestoelen uit de grond. Inclusief de tarotkaartleggers die op hun eigen manier werklozen willen helpen.

De branchevereniging van particuliere reïntegratiebedrijven, Boaborea, erkent in 2008 dat er te veel reïntegratiebureaus zijn. Ze vraagt de overheid om alleen bedrijven met een keurmerk toe te laten. Van de circa 2000 reïntegratiebedrijven hebben er maar 180 een keurmerk. Als

uitkeringsorganisatie UWV meer belang gaat hechten aan dit keurmerk, stijgt het aantal bureaus-met-keurmerk. Nu zijn er zo'n 500.

Maar nog steeds zijn onderzoekers kritisch over het effect van reïntegratietrajecten. Deze maand nog oordeelt het Centraal Planbureau in een rapport dat reïntegratie niet leidt tot minder werkloosheid of lagere uitkeringslasten.

"Een doel van het beleid kan ook zijn om van zo veel mogelijk groepen mensen de arbeidsparticipatie te bevorderen", benadrukt Oval, de opvolger van Boaborea, in een reactie. "Dan kan het dat het zichzelf niet terugverdient. Maar het leidt wel tot minder sociale uitsluiting en ongelijkheid."

Branchevereniging Oval wil meer onderzoek naar de effectiviteit van reïntegratieprojecten. Iets waar SEO in 2005 ook om vroeg, net als vele planbureaus, hoogleraren en politici. Dat onderzoek is er mondigesmaat. Of er verschillen zijn in de resultaten tussen private en publieke aanbieders is lastig te zeggen. Want er is geen deugdelijk onderzoek gedaan in de periode dat Arbeidsvoorziening monopolist was.

Heeft het opengooien van de reïntegratiemarkt geleid tot betere of slechtere resultaten? Niemand die het weet. Toenmalig minister Donner verdedigde destijds de tarotkaartleggers. Als een werkloze denkt dat hij daarmee wordt geholpen, wordt hij wellicht ook geholpen. Wat wel duidelijk is: zonder transparantie over resultaten zal de reïntegratiemarkt nooit goed werken. Ongeacht de kwaliteitseisen.